

ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Α΄

Greeting

1:1 Παῦλος, ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ^s κατ' ἐπιταγὴν Θεοῦ^t Σωτῆρος ἡμῶν καὶ^u Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ^v τῆς ἐλπίδος ἡμῶν, **2** Τιμοθέω, γνησίῳ τέκνῳ ἐν πίστει· Χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ Πατρὸς ἡμῶν^w καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

Opening considerations

Paul refers to their last conversation

1:3 Καθὼς παρεκάλεσά σε προσμεῖναι ἐν Ἐφέσῳ, πορευόμενος εἰς Μακεδονίαν, ἵνα παραγγείλῃς τισὶν μὴ ἑτεροδιδασκαλεῖν **4** μηδὲ προσέχειν μύθοις καὶ γενεαλογίαις ἀπεράντοις, αἵτινες ζητήσεις^x παρέχουσιν μᾶλλον ἢ οἰκονομίαν^y Θεοῦ τὴν ἐν πίστει. **5** Τὸ δὲ τέλος τῆς παραγγελίας ἐστὶν ἀγάπη, ἐκ καθαρᾶς καρδίας καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς καὶ πίστεως ἀνυποκρίτου· **6** ὧν τινες ἀστοχήσαντες ἐξετράπησαν εἰς ματαιολογίαν, **7** θέλοντες εἶναι νομοδιδάσκαλοι, μὴ νοοῦντες μήτε ἂ λέγουσιν μήτε περὶ τίνων διαβεβαιοῦνται.

What law is for

8 Οἶδαμεν δὲ ὅτι καλὸς ὁ νόμος ἐάν τις αὐτῷ νομίμως χρῆται, **9** εἰδῶς^z τοῦτο, ὅτι δικαίῳ νόμος οὐ κεῖται, ἀνόμοις δὲ καὶ ἀνυποτάκτοις, ἀσεβέσι^a καὶ ἀμαρτωλοῖς, ἀνοσίοις καὶ βεβήλοις, πατραλοῖαις^b καὶ μητραλοῖαις,^c ἀνδροφόνοις, **10** πόρνοις, ἀρσενοκοίταις, ἀνδραποδισταῖς, ψεύσταις, ἐπιόρκοις, καὶ εἴ τι ἕτερον τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ ἀντίκειται **11** κατὰ τὸ εὐαγγέλιον τῆς δόξης τοῦ μακαρίου Θεοῦ, ὃ ἐπιστεύθη ἐγώ.

The grace of God

12 Καὶ^d χάριν ἔχω τῷ ἐνδυναμώσαντί^e με Χριστῷ Ἰησοῦ,^f τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ὅτι πιστόν με ἠγήσατο, θέμενος εἰς διακονίαν· **13** τὸν^g πρότερον ὄντα βλάσφημον καὶ διώκτην καὶ ὑβριστήν· ἀλλὰ^h ἠλεήθη, ὅτι ἀγνοῶν ἐποίησα ἐν ἀπιστίᾳ·

^s ἰησοῦ χριστοῦ **f**³⁵ **A** [97%] **RP, HF, OC, TR, CP** | ~ 21 **κ** [2%] **NU** | --- [1%]

^t θεοῦ **f**³⁵ **κA** [90%] **RP, HF, OC, TR, NU** | 1 πατρος και [10%] **CP**

^u και **f**³⁵ **κA** [90%] **RP, HF, OC, TR, NU** | --- [10%] **CP**

^v κυριου ιησου χριστου **f**³⁵ **κ** [90%] **RP, HF, OC, TR** | 23 [2%] **CP** | ~ 32 **A** [8%] **NU**

^w ημων **f**³⁵ [96%] **RP, HF, OC, TR, CP** | --- **κA, I** [4%] **NU**

^x ζητησεις **f**³⁵ [97%] **RP, HF, OC, TR, CP** | εκζητησεις **κA** [3%] **NU**

^y οικονομιαν *rell* | οικοδομιαν [1%] **TBS**

^z ειδως *rell* | οιδως **CP**

^a ασεβεσι **f**³⁵ **κA** [80%] **HF, OC, CP, NU** | ασεβεσιν [20%] **RP, TR** (Some TRs have the shorter form.)

^b πατραλοιας **f**³⁵ [45%] | πατραλωαις [10%] **TR** | πατραλοιας [5%] | πατρολωαις **κA** [34%] **RP, HF, OC, CP, NU** | πατρολωαις [5%] | πατριλωαις [1%] (Liddell & Scott give πατραλοιας and μητραλοιας as the basic forms. But there may be a significant difference in meaning—the basic form would properly be a ‘striker’, not a ‘killer’, which makes better sense, since the very next crime listed is ‘murder’.)

^c μητραλοιας **f**³⁵ [45%] | μητραλωαις [5%] **TR** | μητρολωαις **κA** [40%] **RP, HF, OC, CP, NU** | μητρολωαις [5%] | μητρολωαις [5%]

^d και **f**³⁵ [92%] **RP, HF, OC, TR, CP** | --- **κA, I** [8%] **NU**

^e ενδυναμωσαντι **f**³⁵ **A, I** [90%] **RP, HF, OC, TR, NU** | ενδυναμουντι **κ** [10%] **CP**

^f ιησου *rell* | --- **CP**

^g τον **f**³⁵ [95%] **RP, HF, OC, TR, CP** | το **κA, I** [5%] **NU**

^h αλλα *rell* | αλλ [5%] **OC, TR**

14 ὑπερεπλεόνασεν δὲ ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν, μετὰ πίστεως καὶ ἀγάπης τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. **15** Πιστὸς ὁ λόγος καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος· ὅτι Χριστὸς Ἰησοῦς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἀμαρτωλοὺς σῶσαι—ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ· **16** ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἠλεήθη, ἵνα ἐν ἐμοί, πρῶτω,ⁱ ἐνδείξηται Ἰησοῦς Χριστὸς^j τὴν πᾶσαν^k μακροθυμίαν, πρὸς ὑποτύπωσιν τῶν μελλόντων πιστεύειν ἐπ’ αὐτῷ εἰς ζωὴν αἰώνιον. **17** Τῷ δὲ Βασιλεῖ τῶν αἰώνων, ἀφθάρτῳ, ἀοράτῳ, μόνῳ σοφῷ^l Θεῷ, τιμὴ καὶ^m δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

A charge to Timothy *Wage the good warfare*

1:18 Ταύτην τὴν παραγγελίαν παρατίθεμαί σοι, τέκνον Τιμόθεε, κατὰ τὰς προαγούσας ἐπὶ σὲ προφητείας, ἵνα στρατεύῃ ἐν αὐταῖς τὴν καλὴν στρατείαν, **19** ἔχων πίστιν καὶ ἀγαθὴν συνείδησιν (ἦν τινες ἀπωσάμενοι περὶ τὴν πίστιν ἐναυάγησαν· **20** ὧν ἐστὶν Ὑμέναιοςⁿ καὶ Ἀλέξανδρος—οὓς παρέδωκα τῷ Σατανᾷ ἵνα παιδευθῶσιν μὴ βλασφημεῖν).

About prayer

2:1 Παρακαλῶ οὖν πρῶτον πάντων ποιεῖσθαι δεήσεις, προσευχάς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας,^o ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων **2**—ὑπὲρ βασιλέων καὶ πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων, ἵνα ἡρεμον^p καὶ ἡσύχιον βίον διάγωμεν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι. **3** Τοῦτο γὰρ^q καλὸν καὶ ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, **4** ὃς πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν. **5** Εἷς γὰρ Θεός, εἷς καὶ μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων—ἄνθρωπος—Χριστὸς Ἰησοῦς,^r **6** ὁ δοὺς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων (τὸ μαρτύριον καιροῦς ἰδίους), **7** εἰς ὃ ἐτέθη ἐγὼ κήρυξ καὶ ἀπόστολος—ἀλήθειαν λέγω ἐν Χριστῷ,^s οὐ ψεύδομαι—διδάσκαλος ἐθνῶν ἐν πίστει καὶ ἀληθείᾳ.

8 Βούλομαι οὖν προσεύχεσθαι τοὺς ἄνδρας ἐν παντὶ τόπῳ, ἐπαίροντας ὁσίους χεῖρας χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμοῦ.^t **9** Ὡσαύτως καὶ τὰς^u γυναῖκας, ἐν καταστολῇ κοσμίῳ μετὰ αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης κοσμεῖν ἑαυτάς· μὴ ἐν πλέγμασιν ἢ^v χρυσῷ^w ἢ

ⁱ πρωτω *rell* | πρωτον [15%] CP

^j ιησους χριστος **f**³⁵ **x** [93%] RP, HF, OC, TR, CP | ~ 21 A [5%] NU | 1 [1%] | 2 [0.5%] | 1 ο 2 [0.5%]

^k πασαν **f**³⁵ [94%] RP, HF, OC, TR, CP | απασαν **xA** [5%] NU | --- [1%]

^l σοφω **f**³⁵ (98%) RP, HF, OC, TR, CP | --- **xA** (1.7%) NU | part of a larger omission (0.3%) (The omission is unfortunate.)

^m και **f**³⁵ **xA** [50%] RP, HF, OC, TR, NU | --- [50%] CP

ⁿ υμεναιος *rell* | υμενεος A [10%]

^o ευχαριστιας *rell* | ευχαριστειας [15%]

^p ηρεμον *rell* | ηρεμον [20%]

^q γαρ **f**³⁵ [97%] RP, HF, OC, TR, CP | --- **xA** [3%] NU

^r χριστος ιησους *rell* | ~ 21 [10%] CP

^s εν χριστω **f**³⁵ **x** [85%] RP, HF, OC, TR, CP | --- A [15%] NU (OC has small print.)

^t διαλογισμου *rell* | διαλογισμων [10%]

^u και τας **f**³⁵ (94.7%) RP, HF, OC, TR, CP | 1 (3.4%) [NU] | --- **xA** (1.5%) | two other variants (0.3%) (τας γυναικας is parallel to τους ανδρας, so the majority variant is correct.)

^v η **f**³⁵ [95%] RP, HF, OC, TR, CP | και **xA** [4%] NU | --- [1%]

^w χρυσω **f**³⁵ **x** [85%] RP, HF, OC, TR | χρυσιω A, I [5%] NU | αργυριω και χρυσιω [10%] (CP)

μαργαρίταις ἢ ἱματισμῷ πολυτελεῖ, **10** ἀλλ', ὃ πρέπει γυναιξὶν ἐπαγγελλομέναις θεοσέβειαν, δι' ἔργων ἀγαθῶν.

About women

11 Γυνὴ ἐν ἡσυχίᾳ μανθανέτω, ἐν πάσῃ ὑποταγῇ. **12** Γυναικὶ δὲ διδάσκειν^x οὐκ ἐπιτρέπω, οὐδὲ αὐθεντεῖν ἀνδρός, ἀλλ' εἶναι ἐν ἡσυχίᾳ. **13** Ἀδὰμ γὰρ πρῶτος ἐπλάσθη, εἶτα Εὐὰ. **14** Καὶ Ἀδὰμ οὐκ ἠπατήθη· ἡ δὲ γυνή, ἀπατηθεῖσα,^y ἐν παραβάσει γέγονεν. **15** Σωθήσεται δὲ διὰ τῆς Τεκνογονίας—ἐὰν μείνωσιν ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ καὶ ἀγιασμῷ, μετὰ σωφροσύνης.

Qualifications

Of overseers

3:1 Πιστὸς ὁ λόγος· εἴ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται, καλοῦ ἔργου ἐπιθυμεῖ. **2** Δεῖ οὖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον^z εἶναι, μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα, νηφάλιον,^a σώφρονα, κόσμιον, φιλόξενον, διδακτικόν, **3** μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ,^b ἀλλ'^c ἐπιεικῆ, ἄμαχον, ἀφιλάργυρον· **4** τοῦ ἰδίου οἴκου καλῶς προϊστάμενον, τέκνα ἔχοντα ἐν ὑποταγῇ μετὰ πάσης σεμνότητος **5** (εἰ δὲ τις τοῦ ἰδίου οἴκου προστῆναι οὐκ οἶδεν, πῶς ἐκκλησίας Θεοῦ ἐπιμελήσεται;); **6** μὴ νεόφυτον, ἵνα μὴ τυφωθείς εἰς κρῖμα ἐμπέσῃ τοῦ διαβόλου. **7** Δεῖ δὲ αὐτὸν^d καὶ μαρτυρίαν καλὴν ἔχειν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν, ἵνα μὴ εἰς ὄνειδισμὸν ἐμπέσῃ καὶ παγίδα τοῦ διαβόλου.

Of deacons

8 Διακόνους ὡσαύτως σεμνοῦς, μὴ διλόγους, μὴ οἴνω πολλῷ προσέχοντας, μὴ αἰσχροκερδεῖς· **9** ἔχοντας τὸ μυστήριον τῆς πίστεως ἐν καθαρᾷ συνειδήσει. **10** Καὶ οὗτοι δὲ δοκιμαζέσθωσαν πρῶτον· εἶτα, διακονεῖτωσαν, ἀνέγκλητοι ὄντες.

Of 'deaconesses'

11 Γυναῖκας ὡσαύτως σεμνάς, μὴ διαβόλους, νηφαλίους,^e πιστὰς ἐν πᾶσιν.

Of deacons, again

12 Διάκονοι ἔστωσαν μιᾶς γυναικὸς ἄνδρες, τέκνων καλῶς προϊστάμενοι καὶ τῶν ἰδίων οἴκων. **13** Οἱ γὰρ καλῶς διακονήσαντες βαθμὸν ἑαυτοῖς καλὸν περιποιῶνται καὶ πολλὴν παρρησίαν ἐν πίστει τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

God in flesh

14 Ταῦτά σοι γράφω, ἐλπίζων ἐλθεῖν πρὸς σε τάχιον,^f **15** ἐὰν δὲ βραδύνω, ἵνα εἰδῆς πῶς δεῖ ἐν οἴκῳ Θεοῦ ἀναστρέφεσθαι, ἧτις ἐστὶν ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος, στῦλος

^x γυναικὶ δε διδάσκειν f³⁵ [90%] RP, HF, OC, TR, CP | ~ 321 NA [10%] NU

^y απατηθεισα f³⁵ [94%] RP, HF, OC, TR, CP | εξαπατηθεισα NA [6%] NU

^z ανεπιληπτον f³⁵ [97%] RP, HF, OC, TR, CP | ανεπιλημπτον NA [3%] NU

^a νηφαλιον f³⁵ NA [40%] OC, CP, NU | νηφαλεον [50%] RP, HF, TR | νηφαλαιον [8%] | νηφαλειον [2%]

^b μὴ αἰσχροκερδῆ f³⁵ (69.9%) RP, HF, OC, TR, CP | --- NA (30.1%) NU (Who wants to offend those with the means to make substantial contributions to the church coffers? So why talk about shady dealings? The omission is surely inferior.)

^c ἀλλ f³⁵ [97%] RP, HF, OC, TR, CP | ἀλλα NA [3%] NU

^d αυτον f³⁵ [97%] RP, HF, OC, TR, CP | --- NA, I [3%] NU

^e νηφαλιους f³⁵ NA, C [40%] OC, CP, NU | νηφαλεους [50%] RP, HF, TR | νηφαλαιους [8%] | νηφαλεας [2%]

^f ταχιον f³⁵ NA (92.5%) RP, HF, OC, TR, CP | ταχειον (5.4%) | εν ταχει A, C (2%) NU

καὶ ἐδραΐωμα^g τῆς ἀληθείας. **16** Καί, ὁμολογουμένως μέγα ἐστὶν τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον· Θεὸς^h ἐφανερώθη ἐν σαρκί, ἐδικαιώθη ἐν πνεύματι, ὤφθη ἀγγέλοις, ἐκηρύχθη ἐν ἔθνεσιν, ἐπιστεύθη ἐν κόσμῳ, ἀνελήφθηⁱ ἐν δόξῃ.

About doctrine

Things taught by demons

4:1 Τὸ δὲ Πνεῦμα ῥητῶς λέγει ὅτι ἐν ὑστέροις καιροῖς ἀποστήσονται τινες τῆς πίστεως, προσέχοντες πνεύμασιν πλάνοις^j καὶ διδασκαλίαις δαιμονίων **2**—ἐν ὑποκρίσει ψευδολόγων κεκαυτηριασμένων^k τὴν ἰδίαν συνείδησιν, **3** κωλύόντων γαμεῖν, ἀπέχεσθαι βρωμάτων ἃ ὁ Θεὸς ἔκτισεν εἰς μετάληψιν^l μετὰ εὐχαριστίας^m τοῖς πιστοῖς καὶ ἐπεγνωκόσιⁿ τὴν ἀλήθειαν. **4** Ὅτι πᾶν κτίσμα Θεοῦ καλόν, καὶ οὐδὲν ἀπόβλητον μετὰ εὐχαριστίας λαμβανόμενον, **5** ἀγιάζεται γὰρ διὰ λόγου Θεοῦ καὶ ἐντεύξεως.

A good servant of Jesus Christ

6 Ταῦτα ὑποτιθέμενος τοῖς ἀδελφοῖς καλὸς ἔση διάκονος Ἰησοῦ Χριστοῦ,^o ἐντρεφόμενος^p τοῖς λόγοις τῆς πίστεως καὶ τῆς καλῆς διδασκαλίας ἧ παρηκολούθηκας. **7** Τοὺς δὲ βεβήλους καὶ γραῶδεις μύθους παραιτοῦ· γύμναζε δὲ σεαυτὸν πρὸς εὐσέβειαν. **8** Ἡ γὰρ σωματικὴ γυμνασία πρὸς ὀλίγον ἐστὶν ὠφέλιμος, ἡ δὲ εὐσέβεια πρὸς πάντα ὠφέλιμός ἐστιν, ἐπαγγελίας^q ἔχουσα ζωῆς τῆς νῦν καὶ τῆς μελλούσης.

---

^g ἐδραΐωμα *rell* | ἐδραΐωμα [15%]

^h θεός **f**³⁵ A,C^v [98.5%] RP, HF, OC, TR, CP | ος **κ** [1%] NU | ο D | ω 061 | ος θεός 256 (For an explanation of this statement of evidence, and a discussion of the implications, please see my book, *The Identity of the New Testament Text IV*, footnote 3, on pages 115-117') [The variant chosen by NU is a grammatical impossibility (no antecedent for the pronoun), besides being a stupidity. What is a 'mystery' about any human male being manifested in flesh? All human beings have bodies. In the absence of concrete evidence, the claim that this is a quote lifted from a known hymn or poem becomes no more than a desperate attempt to 'save' a choice that besides being stupid is also perverse (because of the theological consequences).]

ⁱ ἀνεληφθη **f**³⁵ [97%] RP, HF, OC, TR, CP | ἀνελημφοθη **κ**A,C [3%] NU

^j πλάνοις **f**³⁵ **κ**A,C [70%] RP, HF, OC, TR, NU | πλανῆς [30%] CP

^k κεκαυτηριασμένων **f**³⁵ C,I [85%] RP, HF, TR, CP | κεκαυστηριασμένων **κ**A [10%] OC, NU | και καυ(σ)τηριασμένων [5%]

^l μετάληψιν **f**³⁵ C [97%] RP, HF, OC, TR, CP | μεταλημψιν **κ**A [3%] NU

^m εὐχαριστίας **f**³⁵ **κ**C [90%] RP, HF, OC, TR, CP, NU | ευχαριστείας A [10%] (Also in verse 4.)

ⁿ ἐπεγνωκόσι **f**³⁵ **κ**C [80%] HF, OC, CP, NU | ἐπεγνωκόσιν A [20%] RP, TR (Some TRs have the shorter form.)

^o ἰησοῦ χριστοῦ **f**³⁵ [80%] RP, HF, OC, TR | ~ 21 **κ**A,C [20%] CP, NU

^p ἐντρεφομενος *rell* | ἐκτρεφομενος [2%] CP

^q ἐπαγγελίας **f**³⁵ [60%] OC | ἐπαγγελιαν **κ**A [40%] RP, HF, TR, CP, NU (The form being ambiguous between genitive singular or accusative plural, copyists who took the form to be genitive would naturally change it to accusative, leaving it singular. In the context the accusative plural makes excellent sense, there being many promises.)

A trustworthy word

9 Πιστὸς ὁ λόγος καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος **10** (εἰς τοῦτο γὰρ καὶ[†] κοπιῶμεν καὶ ὀνειδιζόμεθα)^s ὅτι ἠλπίκαμεν ἐπὶ Θεῷ ζῶντι, ὅς ἐστιν Σωτὴρ πάντων ἀνθρώπων, μάλιστα[†] πιστῶν.

Watch your life and doctrine

11 Παράγγελλε^u ταῦτα καὶ δίδασκε. **12** Μηδεὶς σου τῆς νεότητος καταφρονεῖτω, ἀλλὰ τύπος γίνου^v τῶν πιστῶν ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πνεύματι,^w ἐν πίστει, ἐν ἀγνεΐᾳ. **13** Ἔως ἔρχομαι πρόσεχε τῇ ἀναγνώσει, τῇ παρακλήσει, τῇ διδασκαλίᾳ. **14** Μὴ ἀμέλει τοῦ ἐν σοὶ χαρίσματος, ὃ ἐδόθη σοὶ διὰ προφητείας μετὰ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ πρεσβυτερίου. **15** Ταῦτα μελέτα· ἐν τούτοις ἴσθι, ἵνα σου ἡ προκοπὴ φανερὰ ᾖ ἐν^x πᾶσιν. **16** Ἔπεχε σεαυτῷ καὶ τῇ διδασκαλίᾳ· ἐπίμενε αὐτοῖς, τοῦτο γὰρ ποιῶν καὶ σεαυτὸν σώσεις καὶ τοὺς ἀκούοντάς σου.

Relationships

5:1 Πρεσβυτέρῳ μὴ ἐπιπλήξης, ἀλλὰ παρακάλει ὡς πατέρα, νεωτέρους ὡς ἀδελφούς, **2** πρεσβυτέρας ὡς μητέρας, νεωτέρας ὡς ἀδελφάς, ἐν πάσῃ ἀγνεΐᾳ.

Honor true widows

3 Χήρας τίμα τὰς ὄντως χήρας. **4** Εἰ δέ τις χήρα τέκνα ἢ ἔκγονα^y ἔχει, μανθανέτωσαν πρῶτον τὸν ἴδιον οἶκον εὐσεβεῖν καὶ ἀμοιβὰς ἀποδιδόναι τοῖς προγόνις, τοῦτο γὰρ ἐστίν^z ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. **5** Ἡ δὲ ὄντως χήρα καὶ μεμονωμένη ἠλπικεν ἐπὶ τὸν^a Θεόν, καὶ προσμένει ταῖς δεήσεσιν καὶ ταῖς προσευχαῖς νυκτὸς καὶ ἡμέρας. **6** Ἡ δὲ σπαταλῶσα ζῶσα τέθνηκεν.

7 Καὶ ταῦτα παράγγελλε, ἵνα ἀνεπίληπτοι^b ᾦσιν. **8** Εἰ δέ τις τῶν ἰδίων, καὶ μάλιστα τῶν^c οἰκείων, οὐ προνοεῖ, τὴν πίστιν ἤρνηται καὶ ἔστιν ἀπίστου χείρων.

9 Χήρα καταλεγέσθω μὴ ἔλαττον ἐτῶν ἐξήκοντα γεγонуῖα, ἐνὸς ἀνδρὸς γυνή, **10** ἐν ἔργοις καλοῖς μαρτυρουμένη—εἰ ἐτεκνοτρόφησεν, εἰ^d ἐξενοδόχησεν, εἰ ἀγίων πόδας ἔνιψεν, εἰ θλιβομένοις ἐπήρκεσεν, εἰ παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ ἐπηκολούθησεν.

[†] καὶ **f**³⁵ [95%] RP, HF, OC, TR, CP | --- **KA, C** [5%] NU

^s ονειδιζόμεθα **f**³⁵ [93%] RP, HF, OC, TR, CP | αγωνιζόμεθα **KA, C** [7%] NU (Is not the variant chosen by NU inferior?)

[†] μάλιστα *rell* | 1 δε [10%]

^u παράγγελλε *rell* | παραγγελε [10%] CP (Also in 5:7 and 6:17.)

^v γίνου **f**³⁵ **KA, C** [90%] RP, HF, OC, TR, NU | γενου [10%] CP

^w ἐν πνεύματι **f**³⁵ (90.9%) RP, HF, OC, TR, CP | --- **KA, C, I** (9.1%) NU (The omission could be a not very difficult case of homoioarcton.)

^x ἐν **f**³⁵ (97.4%) RP, HF, OC, TR, CP | --- **KA, C** (2.4%) NU | one other variant (0.2%)

^y ἐκγονα *rell* | εγγονα [10%]

^z ἐστίν **f**³⁵ **KA, C** [85%] RP, HF, NU | 1 καλον καὶ [5%] OC, TR, CP | καλον καὶ 1 [10%]

^a τὸν **f**³⁵ **A** [97%] RP, HF, OC, TR, CP | --- **NC** [3%] NU

^b ἀνεπίληπτοι **f**³⁵ [97%] RP, HF, OC, TR, CP | ἀνεπίλημπτοι **KA, C** [3%] NU

^c τῶν **f**³⁵ **C** [97%] RP, HF, OC, TR, CP | --- **KA, I, 048** [3%] NU

^d εἰ *rell* | ἠ [2%] CP

About younger widows

11 Νεωτέρας δὲ^e χήρας παραιτοῦ· ὅταν γὰρ καταστηνιάσωσιν τοῦ Χριστοῦ, γαμεῖν θέλουσιν, **12** ἔχουσαι κρι̅μα ὅτι τὴν πρώτην πίστιν ἠθέτησαν. **13** Ἄμα δὲ καί, ἀργαί μανθάνουσιν, περιερχόμεναι τὰς οἰκίας· οὐ μόνον δὲ ἀργαί, ἀλλὰ καὶ φλύαροι καὶ περίεργοι, λαλοῦσαι τὰ μὴ δέοντα. **14** Βούλομαι οὖν νεωτέρας^f γαμεῖν, τεκνογονεῖν, οικοδεσποτεῖν, μηδεμίαν ἀφορμὴν διδόναι τῷ ἀντικειμένῳ λοιδορίας χάριν. **15** (Ἦδη γάρ τινες ἐξετράπησαν ὀπίσω τοῦ Σατανᾶ.)

16 Εἴ τις πιστὸς ἢ^g πιστὴ ἔχει χήρας, ἐπαρκείτω αὐταῖς καὶ μὴ βαρεῖσθω ἡ ἐκκλησία, ἵνα ταῖς ὄντως χήραις ἐπαρκέση.

Honor elders

17 Οἱ καλῶς προεστῶτες πρεσβύτεροι διπλῆς τιμῆς ἀξιούσθωσαν, μάλιστα οἱ κοπιῶντες ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλία. **18** Λέγει γὰρ ἡ Γραφή· «Βοῦν ἀλοῶντα^h οὐ φιμώσεις,» καὶ «Ἄξιός ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ.»

19 Κατὰ πρεσβυτέρου κατηγορίαν μὴ παραδέχου ἐκτὸς εἰ μὴ ἐπὶ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων. **20** Τοὺς ἀμαρτάνοντας ἐνώπιον πάντων ἔλεγγε, ἵνα καὶ οἱ λοιποὶ φόβον ἔχωσιν.

Watch your step

21 Διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦⁱ καὶ τῶν ἐκλεκτῶν ἀγγέλων ἵνα ταῦτα φυλάξης χωρὶς προκρίματος, μηδὲν ποιῶν κατὰ πρόσκλισιν.^j **22** Χεῖρας ταχέως μηδενὶ ἐπιτίθει, μηδὲ κοινώνει ἀμαρτίαις ἀλλοτρίαις. Σεαυτὸν ἀγνὸν τήρει.

23 Μηκέτι ὑδροπότηι, ἀλλ^k οἴνω ὀλίγῳ χρῶ διὰ τὸν στόμαχόν σου^l καὶ τὰς πυκνάς σου ἀσθενείας.

24 Τινῶν ἀνθρώπων αἱ ἀμαρτίαι πρόδηλοί εἰσιν, προάγουσαι εἰς κρίσιν, τισὶν δὲ καὶ ἐπακολουθοῦσιν. **25** Ὡσαύτως καὶ τὰ καλὰ ἔργα^m πρόδηλά ἐστιν·ⁿ καὶ τὰ ἄλλως ἔχοντα κρυβῆναι οὐ δύναται.^o

Slaves honor owners

6:1 Ὅσοι εἰσὶν ὑπὸ ζυγὸν δοῦλοι τοὺς ἰδίους δεσπότης πάσης τιμῆς ἀξίους ἠγείσθωσαν, ἵνα μὴ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ διδασκαλία βλασφημηται. **2** Οἱ δὲ

^e δε *rell* | --- [10%]

^f νεωτερας **f**³⁵ **NA,C** [85%] **RP, HF, OC, TR, NU** | 1 *χηρας* [15%] **CP**

^g πιστος η **f**³⁵ (97.6%) **RP, HF, OC, TR, CP** | --- **NA, C, 048** (2.2%) **NU** | one other variant (0.2%) (Might the 'Alexandrian' variant be the result of homoioarcton?)

^h ἀλοωντα **f**³⁵ [30%] | ἀλοωντα *rell* | αλοουντα [5%] (The noun equivalent is everywhere spelled with rough breathing; since collators have generally not registered aspiration, it is hard to know what the witness of the mass of minuscules may be.)

ⁱ κυριου ιησου χριστου **f**³⁵ [95%] **RP, HF, OC, TR, CP** | 23 [2%] | ~ 32 **NA** [3%] **NU** (Is not the full form more appropriate for a solemn charge?)

^j προσκλισιν **f**³⁵ **κ** [25%] **TR, CP, NU** | προσκλησιν **f**^{35pt} **A** [75%] **RP, HF, OC**

^k ἀλλ **f**³⁵ [97%] **RP, HF, OC, TR, CP** | ἀλλα **NA** [3%] **NU**

^l σου **f**³⁵ [96%] **RP, HF, OC, TR, CP** | --- **NA** [4%] **NU**

^m καλα εργα **f**³⁵ [95%] **RP, HF, OC, TR, CP** | ~ 2 τα 1 **NA** [5%] **NU**

ⁿ εστιν **f**³⁵ [80%] **RP, HF, OC, TR, CP** | εισιν [10%] | --- **NA** [10%] **NU**

^o δυναται **f**³⁵ **A** [70%] **RP, HF, OC, NU** | δυναται **κ** [30%] **TR, CP**

πιστοὺς ἔχοντες δεσπότης μὴ καταφρονεῖτωσαν ὅτι ἀδελφοί εἰσιν· ἀλλὰ μᾶλλον δουλευέτωσαν, ὅτι πιστοὶ εἰσιν καὶ ἀγαπητοὶ οἱ τῆς εὐεργεσίας ἀντιλαμβανόμενοι.

Conclusion to 'Relationships'

Ταῦτα δίδασκε καὶ παρακάλει. **3** Εἴ τις ἑτεροδιδασκαλεῖ καὶ μὴ προσέρχεται ὑγιαίνουσιν λόγοις, τοῖς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῇ κατ' εὐσέβειαν διδασκαλίᾳ, **4** τετύφωται, μηδὲν ἐπιστάμενος· ἀλλὰ νοσῶν περὶ ζητήσεις καὶ λογομαχίας, ἐξ ὧν γίνεται φθόνος, ἔρις,^p βλασφημίας, ὑπόνοιαι πονηραί, **5** διαπαραιτριβαί^q διεφθαρμένων ἀνθρώπων τὸν νοῦν καὶ ἀπεστερημένων τῆς ἀληθείας, νομιζόντων πορισμὸν εἶναι τὴν εὐσέβειαν. Ἀφίστασο ἀπὸ τῶν τοιούτων.^r

Concluding considerations

Godliness with contentment

6:6 Ἔστιν δὲ πορισμὸς μέγας ἢ εὐσέβεια μετὰ αὐταρκειᾶς. **7** Οὐδὲν γὰρ εἰσηνέγκαμεν εἰς τὸν κόσμον, δῆλον^s ὅτι οὐδὲ ἐξενεγκεῖν τι δυνάμεθα. **8** Ἔχοντες δὲ διατροφᾶς^t καὶ σκεπάσματα τούτοις ἀρκεσθησόμεθα.^u **9** Οἱ δὲ βουλόμενοι πλουτεῖν ἐπίπτουσιν εἰς πειρασμὸν καὶ παγίδα καὶ ἐπιθυμίας πολλὰς ἀνοήτους^v καὶ βλαβεράς, αἵτινες βυθίζουσιν τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὄλεθρον καὶ ἀπώλειαν· **10** ρίζα γὰρ πάντων τῶν κακῶν ἐστὶν ἡ φιλαργυρία· ἧς τινες ὀρεγόμενοι ἀπεπλανήθησαν^w ἀπὸ τῆς πίστεως καὶ ἑαυτοὺς περιέπειραν ὀδύνας πολλαῖς.

Lay hold on eternal life

11 Σὺ δέ, ὦ ἄνθρωπε τοῦ^x Θεοῦ, ταῦτα φεῦγε· δώκε δὲ δικαιοσύνην, εὐσέβειαν, πίστιν, ἀγάπην, ὑπομονήν, πραότητα.^y **12** Ἀγωνίζου τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως· ἐπιλαβοῦ τῆς αἰωνίου ζωῆς εἰς ἣν καὶ^z ἐκλήθης—καὶ ὠμολόγησας^a τὴν καλὴν ὁμολογίαν ἐνώπιον πολλῶν μαρτύρων. **13** Παραγγέλλω σοι^b ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τοῦ ζωοποιούντος^c τὰ πάντα, καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ μαρτυρήσαντος ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου τὴν καλὴν ὁμολογίαν, **14** τηρήσαι σε τὴν ἐντολὴν ἄσπιλον, ἀνεπίληπτον^d μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, **15** ἦν καιροῖς ἰδίους δεῖξει^e—ὁ μακάριος καὶ μόνος Δυνάστης, ὁ Βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων καὶ Κύριος τῶν

^p ερις f³⁵ NA,048 [90%] RP,HF,OC,TR,CP,NU | ερεις [10%]

^q διαπαραιτριβαί f³⁵ NA [90%] RP,HF,CP,NU | παραδιατριβαί [5%] OC,TR | διατριβαί [3%] | παραιτριβαί [2%]

^r αφιστασο (-σω 3.6%) ἀπο τῶν τοιούτων f³⁵ (96.9%) RP,HF,OC,TR,CP | --- NA,048 (2.8%) NU | two other variants (0.3%) (How could a gloss dominate the stream of transmission to the tune of 97%?)

^s δηλον f³⁵ [98%] RP,HF,OC,TR,CP | --- NA,048 [2%] NU

^t διατροφας f³⁵ NA [90%] RP,HF,OC,TR,CP,NU | διατροφην 048^v [10%]

^u αρκεσθησομεθα *rell* | αρκεσθησωμεθα [5%] CP

^v ανοητους *rell* | ανοητους [3%] CP

^w απεπλανηθησαν *rell* | αποπλανηθησαν CP

^x του f³⁵ [98%] RP,HF,OC,TR,CP | --- NA,I [2%] NU

^y πραοτητα f³⁵ [95%] RP,HF,OC,TR,CP | πραυτητα [2%] | πραυπαθιαν NA [3%] NU

^z και f³⁵ [40%] OC,TR | --- NA [60%] RP,HF,CP,NU (OC has small type.)

^a ωμολογησας *rell* | ομολογησας [10%]

^b σοι f³⁵ A [98%] RP,HF,OC,TR,CP[NU] | --- NA [2%]

^c ζωοποιουντος f³⁵ NA [95%] RP,HF,OC,TR,CP | ζωογονουντος A [5%] NU

^d ανεπιληπτον f³⁵ [97%] RP,HF,OC,TR,CP | ανεπιλημπτον NA [3%] NU

^e δειξει *rell* | δειξει [2%] CP | δειξαι [1%]

κυριευόντων· **16** ὁ ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν, φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον· ὃν εἶδεν οὐδεὶς ἀνθρώπων οὐδὲ ἰδεῖν δύναται· ᾧ τιμὴ καὶ^f κράτος αἰώνιον. Ἀμήν.

To the rich

17 Τοῖς πλουσίοις ἐν τῷ νῦν αἰῶνι παράγγελλε μὴ ὑψηλοφρονεῖν, μηδὲ ἠλπικένας^g ἐπὶ πλούτου ἀδηλόγητι ἀλλ' ἐν^h τῷⁱ Θεῷ τῷ ζῶντι,^j τῷ παρέχοντι ἡμῖν πάντα πλουσίως^k εἰς ἀπόλαυσιν· **18** ἀγαθοεργεῖν, πλουτεῖν ἐν ἔργοις καλοῖς, εὐμεταδότους εἶναι κοινωνικούς **19**—ἀποθησαυρίζοντας ἑαυτοῖς θεμέλιον καλὸν εἰς τὸ μέλλον, ἵνα ἐπιλάβωνται τῆς αἰωνίου^l ζωῆς.

A closing exhortation

20 Ὡ Τιμόθεε, τὴν παραθήκην^m φύλαξον, ἐκτρεπόμενος τὰς βεβήλους κενοφωνίας καὶ ἀντιθέσεις τῆς ψευδωνύμου γνώσεως **21**—ἥν τινες ἐπαγγελλόμενοι περὶ τῆς πίστιν ἠστόχησαν.

Ἡ χάρις μετὰ σοῦ.ⁿ Ἀμήν.^{o,p}

---

^f καὶ **f**³⁵ **NA** [85%] RP, HF, OC, TR, NU | --- [15%] CP

^g ἠλπικένας *rell* | ἐλπικέναι [10%] | ἐλπίζειν [2%]

^h ἐν **f**³⁵ (78.6%) RP, HF, OC, TR, CP | ἐπι **NA, I** (19.8%) NU | --- (0.3%) | three other variants (1.2%) (This and the following two sets are all handled together in *TuT* as a single set, but with thirteen variants; I separated them so as to highlight the basic choices.)

ⁱ τῷ **f**³⁵ **A, I** (91.7%) RP, HF, OC, TR, CP | --- **K** (7.1%) NU | three other variants (1.2%)

^j τῷ ζῶντι **f**³⁵ (88.4%) RP, HF, OC, TR, CP | 2 (3.6%) | --- **NA, I** (6.8%) NU | three other variants (1.2%) (If the original form were ἐπι θεῷ, as in NU, who would change it to the longer, more complex form? The choice of NU is surely inferior.)

^k παντα πλουσίως **f**³⁵ **K** [92%] RP, HF, OC, CP, NU | 2 [1%] | ~ 21 [5%] TR | τα 12 **A** [2%]

^l αἰωνίου **f**³⁵ [92%] RP, OC, TR, CP | αἰωνίου HF | οντως **NA** [6%] NU | οντως 1 [2%]

^m παραθηκην **f**³⁵ **NA** [80%] RP, HF, NU | παρακαταθηκην [20%] OC, TR, CP

ⁿ μετὰ σοῦ **f**³⁵ 048 [97%] RP, HF, OC, TR, CP | μεθ υμῶν **NA** [3%] NU (The letter is addressed to a single individual, and in case anyone should forget, the previous verse begins with “O Timothy”. The Alexandrian variant is clearly in error. To trot out the ‘harder reading’ canon in a case like this I consider to be irresponsible.)

^o ἀμήν **f**³⁵ [97%] RP, HF, OC, TR, CP | --- **NA** [3%] NU

^p The citation of **f**³⁵ is based on thirty-seven MSS—18, 35, 201, 204, 328, 386, 394, 444, 604, 757, 824, 928, 959, 986, 1072, 1075, 1100, 1247, 1249, 1503, 1548, 1637, 1725, 1732, 1761, 1768, 1855, 1864, 1865, 1876, 1892, 1897 [1:1-3:16], 2080, 2466, 2554, 2587 and 2723—all of which I collated myself. 1761 and 2554 are ‘perfect’ representatives of **f**³⁵ in 1 Timothy, as they stand, and the exemplars of 444 and 2466 probably were. Since these MSS come from all over the Mediterranean world (Sinai, Jerusalem, Patmos, Constantinople, Bucharest, Aegean, Trikala, Athens, Mt. Athos [eight different monasteries], Grottaferrata, Vatican, etc.) they are certainly representative of the family, giving us the precise family profile—it is reflected in the Text without exception.

In the statements of evidence I have included the percentage of manuscript attestation for each variant, within either ( ) or [ ]. I have used ( ) for the evidence taken from *TuT*, which I take to be reasonably precise. For the variant sets that are not covered there I had to revert to von Soden and the apparatus of N-A²⁷, supplementing from other sources where possible (Scrivener and Tischendorf)—the percentages offered, I have used [ ] for these, are extrapolations based on a comparison of these sources.

I venture to predict, if complete collations ever become available, that for any non-Byzantine variants listed with 5 to 1% support (in my apparatus) the margin of error should not exceed ±1%; for non-Byzantine variants listed with 10 to 6% support the margin of error should hardly exceed ±3%; where there is some division among the Byzantine witnesses the margin of error should rarely exceed ±15%. But I guarantee the witness of Family 35. Please see the last footnote for Matthew for further information.